EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2014.1.30.
COM(2014) 46 final

2014/0021 (NLE)

Javaslat

A TANÁCS HATÁROZATA

a joghatósági megállapodásokról szóló Hágai Egyezménynek az Európai Unió nevében történő jóváhagyásáról

INDOKOLÁS

1. A JAVASLAT HÁTTERE

1.1. A javaslat célja

A Bizottság javasolja, hogy az EU hagyja jóvá a joghatósági megállapodásokról szóló 2005. évi egyezményt. Az Unió 2009. április 1-jén írta alá az egyezményt, a 2009/397/EK tanácsi határozat[1] alapján.

A Stockholmi Programot végrehajtó cselekvési tervben szerepelt a Bizottság azon szándéka, hogy 2012-ben javasolja az egyezmény jóváhagyását.

Ha az EU jóváhagyja az egyezményt, az csökkenti a jogbiztonság hiányát az Unión kívül kereskedelmet folytató uniós vállalatok számára, mivel biztosítva látnák, hogy a szerződéseikben foglalt joghatósági megállapodásokat tiszteletben tartják, és hogy az ilyen megállapodásokban megjelölt bíróságok által kibocsátott ítéletek az egyezmény többi szerződő országában is elismertethetők és végrehajthatók.

Összességében elmondható, hogy az egyezmény Unió általi jóváhagyása kiegészítené a joghatóságról való megállapodásra vonatkozó uniós szabályok mögöttes céljainak megvalósítását azáltal, hogy az EU-n belül összehangolt szabályokat határoz meg azon harmadik országok tekintetében, amelyek az egyezmény szerződő feleivé válnak.

1.2. A joghatósági megállapodásokról szóló, 2005. június 30-i Hágai Egyezmény

A joghatósági megállapodásokról szóló egyezményt 2005. június 30-án kötötték meg a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia keretében. Az egyezmény célja, hogy a vállalkozások közötti megállapodásokban és nemzetközi jogvitákban érintett felek számára nagyobb fokú jogbiztonságot és kiszámíthatóságot biztosítson azáltal, hogy a jelenleg is létező választottbírósági rendszer alternatívájaként világszintű, szabadon választható peren kívüli vitarendezési mechanizmust teremt.

Az egyezmény célja különösen a nemzetközi kereskedelem és befektetési tevékenység támogatása megerősített igazságügyi együttműködés keretében, amelyet kizárólagos joghatósági megállapodásokon és a szerződő felek kiválasztott bíróságai által hozott ítéletek elfogadásán és végrehajtásán alapuló, egységes joghatósági szabályok bevezetésével valósít meg.

Az egyezmény két igény között kíván egyensúlyt teremteni: i. a szerződő felek számára garantálni kell, hogy csak az általuk választott bíróság tárgyalja ügyüket, és hogy a meghozott ítéletet külföldön is elismerik és végrehajtják; ii. az államok számára lehetővé kell tenni, hogy érvényesíthessék közrendjük bizonyos szempontjait, különösen a gyengébb felek védelmét, a súlyos méltánytalanság elleni védelmet különleges esetekben, valamint biztosítani kell, hogy tiszteletben tartsák az államok kizárólagos joghatóságának bizonyos indokait.

1.3. Hogyan viszonyul az egyezmény a Brüsszel I. rendelethez

Uniós szinten, az uniós bíróságok joghatósági megállapodásokon alapuló nemzetközi joghatóságára a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 44/2001/EK tanácsi rendelet (a Brüsszel I. rendelet)[2] irányadó (melynek helyébe 2015. január 10-étől a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (átdolgozás) szóló

[1] HL L 133., 2009.5.29., 1. o.
[2] HL L 12., 2001.1.16., 1. o.

1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet[3] lép). A Brüsszel I. rendelet azonban nem szabályozza a harmadik államok bíróságait kijelölő joghatósági megállapodások Unión belüli végrehajtását[4]. Ez akkor valósul majd meg, amikor az Unió jóváhagyja a joghatósági megállapodásokról szóló egyezményt.

A Brüsszel I. rendelet nemrégiben elfogadott módosításai (a Brüsszel I. rendelet (átdolgozás)) megerősítették a felek autonómiáját annak biztosításával, hogy a joghatósági megállapodásokat ne lehessen kikerülni azzal, hogy a felek e megállapodásokat megsértve más bíróságokhoz fordulnak. Ezzel egyidejűleg e módosítások biztosítják, hogy az EU-n belüli helyzetekben a joghatósági megállapodásokra alkalmazott megközelítés következetes legyen azzal, amelyet az egyezmény Unió általi jóváhagyását követően, annak keretében az EU-n kívüli helyzetek fognak alkalmazni. A Brüsszel I. rendelet (átdolgozás) ezért előkészíti az EU számára a terepet az egyezmény jóváhagyásához.

Az egyezményben szereplő szabályok, illetve a meglévő és jövőbeni uniós szabályok közötti kapcsolatról az egyezmény 26. cikkének (6) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Az egyezmény nem érinti az egyezményhez csatlakozó regionális gazdasági integrációs szervezetek szabályainak alkalmazását, függetlenül attól, hogy e szabályokat az egyezményt megelőzően vagy azt követően fogadták el,

a) amennyiben a felek egyike sem rendelkezik lakóhellyel (székhellyel) olyan Szerződő Államban, amely nem tagja a regionális gazdasági integrációs szervezetnek;

b) az ítéletek elismerése vagy végrehajtása tekintetében a regionális gazdasági integrációs szervezet tagállamai közötti viszonylatban.”

Következésképpen az egyezmény akkor érinti a Brüsszel I. rendelet alkalmazását, ha legalább a felek egyike az egyezmény Szerződő Államában rendelkezik lakóhellyel (székhellyel). Az egyezmény elsőbbséget élvez a rendeletben foglalt joghatósági szabályokkal szemben, kivéve, ha mindkét fél lakóhely (székhelye) az Unióban található, vagy olyan harmadik országokból származik, amelyek nem Szerződő Felei az egyezménynek. Az ítéletek elismerése és végrehajtása tekintetében a rendelet lesz irányadó azon esetekben, amikor az ítéletet hozó bíróság és az a bíróság, ahol az elismerést és végrehajtást kérik, egyaránt az Unióban található.

Az EU általi elfogadását követően tehát az egyezmény leszűkíti a Brüsszel I. rendelet alkalmazási körét. Az alkalmazási kör szűkítése ugyanakkor elfogadható annak fényében, hogy nemzetközi szinten jobban tiszteletben tartják majd a felek autonómiáját, a harmadik állambeli felekkel kereskedelmet folytató uniós vállalatok pedig nagyobb jogbiztonságot élvezhetnek.

1.4. Előnyök az európai vállalkozások számára

A joghatósági megállapodás fontos elemet képez a nemzetközi szerződésekről folytatott tárgyalások során, és jogi kiszámíthatóságot biztosít jogvita esetén. Ezért a nemzetközi kereskedelembe bocsátkozó vállalatok számára a kockázatelemzés fontos elemét képezi. Az egyezmény aláírásáról és a Brüsszel I. rendeletről (átdolgozás)[5] szóló bizottsági javaslatok

[3] HL L 351., 2012.12.20., 1. o.

[4] A svájci, izlandi és norvégiai bíróságok tekintetében hozott joghatósági megállapodások Unión belüli végrehajtását a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2007. évi Luganói Egyezmény szabályozza.

[5] Bizottsági szolgálati dokumentum, amely a következő dokumentumot kíséri: Javaslat: A Tanács határozata a joghatósági megállapodásokról szóló egyezmény Európai Közösség általi aláírásáról, SEC(2008) 2389, 2008.9.5. és a Brüsszeli I. rendelet átdolgozására irányuló bizottsági javaslatot kísérő hatásvizsgálat, SEC (2010) 1547 final, 2010.12.14.

előkészítése során gyűjtött adatok rámutatnak arra, hogy a joghatósági megállapodások fontosak az uniós vállalatok számára vállalatközi kapcsolataikat illetően.

A joghatósági megállapodások EU-n belüli hatékonysága a Brüsszel I. rendelet révén biztosított. A felek autonómiáját nem csak az EU-ban, hanem az EU határain túl is biztosítani kell. Az egyezmény kellő jogbiztonságot nyújt majd az uniós vállalatok számára azzal kapcsolatban, hogy az Unión kívüli bíróság kijelölése tekintetében hozott joghatósági megállapodásaikat az EU-ban, uniós bíróság tekintetében hozott megállapodásaikat pedig harmadik államokban tiszteletben tartják. Tovább az egyezménynek köszönhetően az uniós vállalatok biztosak lehetnek afelől, hogy az Unión belüli kikötött bíróság által hozott ítélet elismertethető és végrehajtatható legyen azon harmadik államokban, amelyek az egyezmény szerződő felei, és fordítva.

Az egyezmény EU általi megkötéséről készített bizottsági hatásvizsgálat (SEC/2008/2389 végleges) megállapította, hogy az egyezmény jóváhagyása – a nagyobb jogbiztonságnak köszönhetően – növelheti a vállalatok hajlandóságát arra, hogy nemzetközi szerződéseikbe joghatósági megállapodásokat foglaljanak. Általánosságban ösztönzőként hathat a nemzetközi kereskedelemre.

Az Uniós vállalatoknak az egyezmény EU általi jóváhagyásából fakadó előnyei csak fokozódnak majd azzal, ha az egyezményt – különösen az Unió fontosabb kereskedelmi partnerei – minél nagyobb számban erősítik meg.

2. AZ ÉRDEKELT FELEKKEL FOLYTATOTT KONZULTÁCIÓ ÉS A HATÁSVIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

Az egyezmény aláírásáról szóló tanácsi határozatra irányuló javaslat előterjesztését megelőzően a Bizottság 2008-ban hatásvizsgálatot végzett az egyezmény EU általi megkötéséről[6]. A hatásvizsgálat megállapította, hogy az egyezmény megkötése előnyös lesz a harmadik országokkal üzleti kapcsolatban álló európai vállalkozások számára a jogbiztonság és a kiszámíthatóság elősegítése szempontjából.

A hatásvizsgálat azt javasolta, hogy az egyezmény jóváhagyásakor az EU mérlegelje az egyezmény 21. cikke szerinti nyilatkozatok megtételét, amelyekkel kizárnák az egyezmény hatálya alól a szerzői és szonszédos jogokat (amennyiben e jogok érvényessége a tagállamokhoz kapcsolódik), valamint a biztosítási szerződéseket (ha a biztosításikötvény-tulajdonos lakóhelye az EU-ban van, valamint a kockázat vagy biztosított esemény, tárgy vagy tulajdon kizárólag az EU-hoz kapcsolódik). A két iparra gyakorolt hatás miatt, és tekintettel arra, hogy a múltban az érdekelt felek megosztott nézeteket képviseltek, a Bizottság tovább mérlegelte, hogy szükség van-e ilyen nyilatkozatok megtételére. Mielőtt a Bizottság úgy döntött, hogy az egyezmény hatályáról szóló nyilatkozattal együtt javasolja az egyezmény jóváhagyását, a Tanács polgári jogi munkacsoportjában (általános kérdések) 2013. május 28-án konzultációt folytatott a tagállamokkal (további információkért ld. alább a 3.2. pontot).

3. A JAVASLAT JOGI ELEMEI

3.1. Uniós hatáskör az egyezmény tekintetében

Az egyezmény lehetővé teszi, hogy a regionális gazdasági integrációs szervezetek – az egyezmény tárgya tekintetében fennálló hatáskörük hatályától függően – tagállamaikkal együtt vagy önállóan megkössék a megállapodást, amely következésképpen tagállamaikra

[6] Az 5. lábjegyzetben megemlítve.

nézve kötelező erejűvé válik (29–30. cikk). A kapcsolódó nyilatkozat megtételére az egyezmény aláírásakor, elfogadásakor, jóváhagyásakor vagy az ahhoz való csatlakozáskor van lehetőség.

Amikor az EU aláírta az egyezményt, az egyezmény 30. cikkével összhangban nyilatkozott arról, hogy az egyezmény által szabályozott valamennyi ügyben hatáskörrel rendelkezik, és bár tagállamai nem részes felek, az egyezmény EU általi megkötése révén az rájuk nézve kötelező. Ezért az EU-nak nem kell a 30. cikk alapján további nyilatkozatot tennie az egyezmény jóváhagyásakor.

3.2. Az egyezmény alapján tett, annak tárgyi hatályára kiható nyilatkozatok

A rugalmasság és a potenciálisan széles körű jogorvoslat fenntartása érdekében az egyezmény lehetővé teszi a szerződő felek számára, hogy annak tárgyi hatályát kapcsolódó nyilatkozatok megtételével kiterjesszék vagy leszűkítsék (19–22. cikk). A nyilatkozatok megtételére az egyezmény aláírásakor, jóváhagyásakor, illetve azt követően bármikor lehetőség van, és azok bármikor módosíthatók vagy visszavonhatók. Az egyezmény aláírásakor az Unió nem tett nyilatkozatot e cikkek alapján. Ahogyan fent említettük, a Bizottság 2013. május–június között további konzultációt folytatott a tagállamokkal ilyen nyilatkozatok szükségességéről. A konzultációk eredményeit alább ismertetjük.

3.2.1. Nyilatkozatok a 19., 20. és 22. cikk alapján

A 19. cikk alapján valamely állam nyilatkozatot tehet, amelynek értelmében bíróságai visszautasíthatják a döntéshozatalt a kizárólagos joghatósági megállapodások hatálya alá tartozó olyan jogvitákban, amelyek – a joghatóságot kivéve – nem kapcsolódnak az államukhoz. A 20. cikk alapján valamely állam nyilatkozatot tehet arról, hogy bíróságai megtagadhatják a másik szerződő állam bírósága által hozott ítéletek elismerését vagy végrehajtását, ha a felek lakóhelye (székhelye) a megkeresett államban volt, és a felek közötti jogviszony, valamint a jogvita szempontjából jelentőséggel bíró valamennyi tényállási elem – a kikötött bíróság székhelyét kivéve – kizárólag a megkeresett államhoz kapcsolódott. A 19. és a 20. cikk ezért lehetővé teszi, hogy kizárjanak az egyezmény hatálya alól egyes olyan helyzeteket, amelyek – a joghatóság kikötésén kívül – nem tartalmaznak nemzetközi elemet.

A 22. cikk lehetővé teszi, hogy valamely állam – az ítéletek elismerését és végrehajtását illetően – kiterjessze az egyezmény hatályát a nem kizárólagos joghatósági megállapodásokra. A viszonosság elve miatt a nem kizárólagos joghatósági megállapodások alapján hozott ítéletek elismerésére és végrehajtására vonatkozó kötelezettség csak azon más szerződő felek bíróságai által hozott ítéletekre terjed ki, akik maguk is nyilatkozatot tettek a 22. cikk alapján.

A 19. és 20. cikk tekintetében ki kell emelnünk, hogy az uniós jog elismeri a joghatósági megállapodásokat olyan helyzetekben, amikor a joghatóság kikötése képezi az egyetlen kapcsolatot a kikötött bíróság helye szerinti állammal. Az uniós jog a joghatóság kikötésén túl nem követel további kapcsolatot a választott állammal. Következésképpen nincs oka annak, hogy ilyen helyzeteket kizárjunk az egyezmény hatálya alól. Ezt a Bizottság által a tagállamok között végzett konzultációk is megerősítették a 19–20. cikk szerinti lehetséges nyilatkozatokkal kapcsolatban. A Bizottság ezért nem javasol nyilatkozattételt e cikkek alapján.

A 22. cikk tekintetében, amennyiben az egyezmény hatályát kiterjesztenék, a nem kizárólagos joghatósági megállapodás alapján hozott ítéletek elismerése és végrehajtása azt eredményezné, hogy az EU-tagállamok bíróságai általánosságban nem tudnák megállapítani joghatóságukat olyan helyzetekben, amikor a felek egyike azután fordul hozzájuk, hogy nem kizárólagos joghatósági megállapodás alapján egy másik – a 22. cikk alapján nyilatkozatot tett

– szerződő fél bírósága már ítéletet hozott. A Bizottság nem javasolja a 22. cikk alapján történő nyilatkozattételt az egyezmény jóváhagyásakor. Mivel a cikk a viszonosság elvén alapul, később esetleg kilátásba lehet helyezni a lehetséges nyilatkozatot, amint nyilvánvalóvá válik, hogy az egyezmény egyéb szerződő feleinek milyen érdeke fűződik ahhoz, hogy az egyezmény hatályát a 22. cikk alapján kiterjesszék. A Bizottság konzultációjára választ adó tagállamok nézetei elvileg a Bizottság azon javaslatát támogatják, hogy egyelőre ne szülessen nyilatkozat.

3.2.2. A 21. cikk szerinti nyilatkozatok

3.2.2.1. A nyilatkozatok általában

Az egyezmény 2. cikke máris számos kivételt tesz lehetővé az egyezmény hatálya alól. Továbbá a 21. cikk lehetővé teszi, hogy a szerződő fél kiterjessze a kizárt ügytípusok jegyzékét azzal, hogy nyilatkozatot tesz a kizárni kívánt ügytípus meghatározásával. Következésképpen az adott ügy vonatkozásában az egyezmény nem alkalmazandó a nyilatkozatot tevő államban, és a viszonosság miatt más államok sem alkalmazzák az egyezményt a szóban forgó ügyre, amennyiben a kikötött bíróság a nyilatkozatot tévő államban található. Továbbá a nyilatkozathoz az alábbi feltételeknek kell eleget tenni: a nyilatkozatot tevő állam komoly érdekének kell fűződnie ahhoz, hogy az egyezményt ne alkalmazza egy speciális ügytípusban; a nyilatkozat nem lehet a szükségesnél tágabb értelmű, és a kizárt speciális ügytípust egyértelműen és pontosan meg kell határozni[7].

A Bizottság 2008. évi hatásvizsgálata annak mérlegelését javasolta, hogy az Unió tegyen-e nyilatkozatot az egyezmény 21. cikke alapján, kizárva ezáltal az egyezmény hatálya alól egyrészt azokat a biztosítási szerződésekkel kapcsolatos ügyeket, amelyek esetében a biztosításikötvény-tulajdonos az EU területén rendelkezik lakóhellyel (székhellyel), és a kockázat vagy biztosítási esemény, a biztosított vagyontárgy vagy tulajdon kizárólag az Unióhoz kapcsolódik, másrészt a szerzői jogokat és kapcsolódó jogokat érintő ügyeket, amennyiben e jogok érvényessége valamely tagállamhoz kapcsolódik. Az ilyen nyilatkozatok célja az lenne, hogy egyrészt (a Brüsszeli I. rendelet alapján biztosított védelemhez hasonlóan) megvédjék a biztosítási szerződés vagy a szerzői jog gyengébb felét attól, hogy olyan kikötött bíróságon kelljen a jogvitát lefolytatnia, amelyet esetleg az erősebb pozícióban lévő szerződő fél határozott meg a számára, másrészt, hogy tarthatóan biztosítsák az uniós jog által megállapított szerzői és szomszédos jogok bizonyos normáinak alkalmazását.

Ahogyan korábban említettük, a Bizottság további konzultációkat folytatott a tagállamokkal a 21. cikk szerinti nyilatkozatok szükségességéről, figyelembe véve az uniós jog joghatósági megállapodásokra vonatkozó elveit, valamint szem előtt tartva, hogy a viszonosság elve miatt, amennyiben egy speciális ügytípust kizárnak az egyezmény hatálya alól, azzal az uniós bíróságok tekintetében hozott joghatósági záradékokat – amelyek esetlegesen uniós feleket részesítenének előnyben – nem hajtanák végre olyan harmadik államokban, amelyek az egyezmény szerződő felei. A konzultáció eredményeinek figyelembevételével a Bizottság azt javasolja, hogy a 21. cikk szerinti nyilatkozatot azon ügytípusokra korlátozzák, amelyek tekintetében az uniós jog a felek autonómiáját is korlátozza. Az egyezmény hatálya alá tartozó ügytípusok esetében ez a helyzet csak bizonyos fajta biztosítási szerződések esetében áll fenn, amelyek megkötésének célja a felek által folytatott kereskedelemhez vagy szakmához

[7] Ahogyan az egyezményhez fűzött indokló jelentés tovább magyarázza: „a diplomáciai ülésszak szándéka szerint e rendelkezés csak olyan különálló jogi területekre alkalmazandó, amelyeket a 2. cikk (2) bekezdése kizár. A nyilatkozat a tárgyon kívül más kritériumot nem alkalmazhat. Kizárhatja például a „tengeri biztosítási szerződéseket”, de nem zárhatja ki azokat a „tengeri biztosítási szerződéseket”, ahol a kikötött bíróság egy másik államban található ((235) bekezdés). Ezért az egyetlen megengedhető kritérium a tárgy.

tartozónak tekinthető. Egy ilyen korlátozott kizárás koherens megközelítést biztosít mind az Unión belüli, mind az azon kívüli joghatósági kikötéshez.

3.2.2.2. A biztosítási szerződésekre vonatkozóan javasolt nyilatkozat

A Brüsszel I. rendelet (3. szakasz) biztosítási ügyekben védelmet biztosító joghatósági szabályokat ír elő azzal a céllal, hogy védelmezze a gyengébb felet (a biztosításikötvény-tulajdonos, a biztosított fél vagy kedvezményezett), valamint a gyengébb fél lakóhelye (székhelye) szerinti ország lakosságának gazdasági érdekeit. A biztosított fél, mint felperes, így sa biztosítóval szembeni kereset benyújtásának tekintetében több leletőség közül választhat, ideértve a biztosított fél lakóhelyét vagy székhelyét is; a biztosító, mint felperes, viszont elvileg csak a biztosított fél lakóhelyén vagy székhelyén nyújthat be keresetet az utóbbival szemben. E védelmet biztosító joghatósági szabályok abból a feltételezésből indulnak ki, hogy mindig a biztosított fél a gyengébb, még akkor is, ha vállalatközi kapcsolatokban kereskedelmi szereplőként jár el. A Brüsszel I. rendelet átdolgozása nem változtat ezen a feltételezésen. Ezért korlátoztuk a joghatósági megállapodást kötő felek lehetőségét (a rendelet 13. cikke). A 3. szakaszban szereplő, a biztosítóval szembeni védelmet biztosító joghatósági szabályok csak akkor alkalmazandók, ha utóbbi az EU-ban rendelkezik székhellyel vagy (fióktelep, képviselet vagy telephely révén) úgy kell tekinteni, mintha székhelye az EU-ban lenne. A Brüsszel I. rendelet átdolgozása nem változtat ezen a védelmi elven.

Maga az egyezmény anélkül alkalmazandó biztosítási ügyekre hogy a joghatósági megállapodások megkötése tekintetében korlátozná a felek autonómiáját. Az egyetlen tartalmi korlátozás az egyezmény 2. cikke (1) bekezdésének a) pontjából fakad, amely kizárja a magánszemélyek mint fogyasztók által kötött biztosítási szerződéseket. Ez részben ellentétes a Brüsszel I. rendeletben létrehozott rendszerrel, mivel például az egyezményt alkalmazni kellene a kkv-k által kötött biztosítási szerződésekre. Amint az EU jóváhagyja az egyezményt, egyes biztosítási szerződések, amelyek jelenleg a Brüsszel I. rendelet hatálya alá tartoznak – pl. az uniós biztosításikötvény-tulajdonos és az EU-n kívüli székhellyel rendelkező biztosító uniós fióktelepe közötti szerződések (a rendelet 9. cikkének (2) bekezdése) az egyezmény hatálya alá esnek (a 26. cikk (6) bekezdése, összefüggésben az egyezmény 4. cikkének (2) bekezdésével). Ezért ha az egyezményt a biztosítási szerződések kizárása nélkül kötnék meg, hiányozna a párhuzamosság a Brüsszel I. rendeletben létrehozott védelmet biztosító elvvel, amely lehetővé teszi, hogy a biztosított fél saját lakóhelyén pereljen be egy uniós biztosítót (vagy harmadik állambeli biztosító uniós fióktelepét), függetlenül attól, hogy a joghatósági megállapodás alapján egyéb bíróságon is megtehetné. Az európai biztosítók szempontjából a biztosítási szerződések teljes kizárásának az a hátulütője, hogy a nem európai biztosításikötvény-tulajdonosokkal elfogadott joghatósági rendelkezéseket nem ismerik el és nem hajtják végre olyan harmadik államokban, amelyek az egyezmény szerződő felei. Ha az európai biztosításikötvény-tulajdonosok szempontját nézzük, ők elveszítenék annak előnyét, hogy (a felek által választott) uniós bíróságok határozatait az egyezmény alapján az Unión kívül is elismerik és végrehajtják. Ugyanakkor e hátrányokhoz képest többet nyom a latban annak előnye, hogy az Unión kívül ugyanolyan rendszer védi az uniós gyengébb fél érdekeit, mint az Unió belső jogszabályai alapján.

A Bizottság ezzel kapcsolatban végzett konzultációjára választ adó tagállamok véleménye vegyes képet mutatott: szinte azonos számban támogatták és ellenezték a biztosítási szerződések egyezmény hatálya alóli kizárását. A Bizottság ezért – a hatásvizsgálatot követően és az EU védelmet nyújtó belső jogszabályaival való következetesség biztosítása érdekében – azt javasolja, hogy egyes biztosítási ügytípusokat további feltételek nélkül zárjanak ki az egyezmény hatálya alól. Az egyezmény 21. cikke előírja, hogy az egyes

nyilatkozatoknak egy konkrét kérdésre kell vonatkozniuk. Ennek eredményeként a 21. cikk alapján tett nyilatkozatokat nem lehet úgy megfogalmazni, hogy azok egyoldalúan az uniós feleknek kedvezzenek.

A Brüsszel I. rendelet 13. és 14. cikke a biztosítási szerződések esetében nem korlátozza minden esetben a felek autonómiáját. Számos olyan kivétel van, amikor a felek kijelölhetik a jogvitájuk elbírálására joghatósággal rendelkező bíróságot. A javasolt nyilatkozat úgy van megfogalmazva, hogy a lehető legnagyobb mértékben lehetővé tegye, hogy az uniós jog által elismert joghatósági megállapodásokat a joghatósági megállapodásokról szóló egyezmény révén nemzetközi szinten is elismerjék. Mindazonáltal az uniós jog szerinti – az uniós kötvényesek védelmét célzó – kivételek fényében, valamint tekintettel az egyezmény azon követelményére, miszerint a nyilatkozatnak csak az ügytípusra szabad hivatkoznia, nem lehet teljes koherenciát biztosítani egyfelől az egyezmény, másfelől az uniós jog között. A Brüsszel I. rendelet 13. cikkének (4) bekezdése elismeri és végrehajtja az EU-n kívül lakóhellyel rendelkező kötvényessel kötött joghatósági megállapodásokat, kivéve, ha a biztosítás megkötését törvény írja elő, vagy valamely tagállam területén fekvő ingatlannal kapcsolatos. Mivel az egyezmény alapján nem lehet megkülönböztetni az Unión belül vagy azon kívül lakóhellyel rendelkező kötvényeseket, a Bizottság azt javasolja, hogy a nyilatkozatba ne foglalják bele a 13. cikk (4) bekezdésében foglalt kivételt. Ez azt eredményezné, hogy az Unión kívüli lakóhellyel rendelkező biztosításikötvény-tulajdonosokkal kötött biztosítási szerződésekre nem kellene alkalmazni az egyezményt, hanem azokra továbbra is a belső uniós jog lenne irányadó. Ebből következően a nem uniós biztosításikötvény-tulajdonosokkal megállapodást kötő európai vállalatok biztosak lehetnének afelől, hogy az uniós bíróságok a 13. cikk (4) bekezdése alapján elismernék joghatósági megállapodásukat; a nem uniós biztosítókkal megállapodást kötő európai biztosításikötvény-tulajdonosok a Brüsszel I. rendelet II. fejezetének 3. szakasza alapján továbbra is fordulhatnának az európai bíróságokhoz.

Általánosságban a javasolt nyilatkozat azt kívánja biztosítani, hogy:

- a kivétel arra korlátozódjon, ami a biztosítás gyengébb szerződő felei érdekeinek védelmezésére vonatkozó cél eléréséhez szükséges, ahogyan azt a Brüsszel I. rendelet védelmet biztosító joghatósági szabályai tükrözik. Az uniós tagállamok bíróságainak lehetőségük van arra, hogy (az uniós vagy adott esetben nemzeti jog alapján) annak ellenére is elbíráljanak egy biztosítási jogvitát, hogy joghatósági megállapodás létezik olyan harmadik állam tekintetében, amely az egyezménynek szerződő fele;
- az egyezménnyel következetes legyen. A nyilatkozat kizárólag az ügy tárgyán alapul és semleges;
- párhuzamosság áll fenn a Brüsszel I. rendelettel, amely 13. és 14. cikkében meghatározza azon helyzeteket, amikor biztosítási szerződések esetében engedélyezettek a joghatósági megállapodások;
- a kizárt ügytípusokat – biztosítási szerződések – és a kivétel alá nem tartozó helyzeteket egyaránt egyértelműen és pontosan meghatározzák.

2014/0021 (NLE)

Javaslat

A TANÁCS HATÁROZATA

a joghatósági megállapodásokról szóló Hágai Egyezménynek az Európai Unió nevében történő jóváhagyásáról

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 81. cikke (2) bekezdésére, összefüggésben annak 218. cikke (6) bekezdés első albekezdésének a) pontjával,

tekintettel az Európai Bizottság javaslatára,

tekintettel az Európai Parlament egyetértésére[8],

mivel:

(1) Az Európai Unió az igazságügyi határozatok kölcsönös elismerésének elvén alapuló, közös igazságügyi térség létrehozásán munkálkodik.

(2) A joghatósági megállapodásokról szóló, a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia égisze alatt 2005. június 30-án megkötött egyezmény (a továbbiakban: az egyezmény) jelentősen hozzájárul a felek nemzetközi kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó autonómiájának, valamint az ilyen ügyletek bírósági rendezése kiszámíthatóságának növeléséhez. Az egyezmény kellő jogbiztonságot biztosít a felek számára azzal kapcsolatban, hogy joghatósági megállapodásukat tiszteletben tartják, és hogy a kikötött bíróság által hozott ítéletet határokon átnyúló helyzetekben elismerik és végrehajtják.

(3) Az egyezmény 29. cikke lehetővé teszi a regionális gazdasági szervezetek, így az Európai Unió számára, hogy az egyezményt aláírják, elfogadják, jóváhagyják, illetve csatlakozzanak hozzá. A 2009/397/EK tanácsi határozattal[9] összhangban az Unió 2009. április 1-jén írta alá az egyezményt, annak későbbi időpontban történő megkötésére is figyelemmel.

(4) Az egyezmény a felek választásán alapuló joghatóságra és az ennek eredményeképpen hozott ítéletek elismerésére és végrehajtására vonatkozó másodlagos uniós jogszabályokat, különösen a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendeletet[10] érinti. A 44/2001/EK tanácsi rendelet helyébe 2015. január 10-től a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet[11] lép.

(5) Az 1215/2012/EU rendelet előkészítette az egyezmény megerősítését azáltal, hogy összhangot biztosított a polgári és kereskedelmi ügyekben történő joghatóság-

---

8 HL C […]., [...], […]. o.
9 HL L 133., 2009.5.29., 1. o.
10 HL L 12., 2001.1.16., 1. o.
11 HL L 351., 2012.12.20., 1. o.

kikötésre vonatkozó uniós szabályok és az egyezmény szabályai között. Ezért helyénvaló lenne, hogy az egyezmény az Unióban azon a napon lépjen hatályba, amikortól az 1215/2012/EU rendeletet alkalmazni kell.

(6) Az egyezmény aláírásakor az Unió az egyezmény 30. cikkének megfelelően nyilatkozott arról, hogy az egyezmény által szabályozott valamennyi kérdésben hatáskörrel rendelkezik. Ennek következtében az egyezmény – az Unió általi jóváhagyásából fakadóan – a tagállamokra nézve kötelező.

(7) Továbbá az egyezmény jóváhagyásakor az Uniónak a 21. cikk alapján lehetővé tett nyilatkozatot kell tennie, miszerint a biztosítási szerződéseket általánosságban – meghatározott kivételekre is figyelemmel – kizárja az egyezmény hatálya alól. A nyilatkozatnak az a célja, hogy fenntartsa a biztosításikötvény-tulajdonos, a biztosított fél vagy a biztosítási szerződések kedvezményezettje számára védelmet biztosító, a 44/2001/EK rendelet 3. szakasza alapján rendelkezésére álló joghatósági szabályokat. A kizárásnak arra kell korlátozódnia, ami a biztosítási szerződésekben a gyengébb felek érdekeinek védelméhez szükséges.

(8) A 44/2001/EK rendelet az Egyesült Királyságra és Írországra nézve kötelező, így részt vesznek e határozat elfogadásában.

(9) Az Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez csatolt, Dánia helyzetéről szóló 22. jegyzőkönyv 1. és 2. cikke értelmében Dánia nem vesz részt e határozat elfogadásában, az rá nézve nem kötelező és nem alkalmazandó,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

A Tanács az Európai Unió nevében jóváhagyja a joghatósági megállapodásokról szóló, 2005. június 30-i Hágai Egyezményt (a továbbiakban: az egyezmény').

Az egyezmény szövegét e határozat I. melléklete tartalmazza.

2. cikk

A Tanács elnöke kijelöli azt a személyt, aki jogosult az egyezmény 27. cikkének (4) bekezdésében említett okiratnak az Európai Unió nevében történő letétbe helyezésére, miáltal az Európai Unió ezt a megállapodást magára nézve kötelezőnek ismeri el.

3. cikk

Az egyezmény 27. cikkének (4) bekezdésében említett okirat letétbe helyezésekor az Unió megteszi a 21. cikk szerinti nyilatkozatot a biztosítási szerződések tekintetében.

A nyilatkozatok szövegét e határozat II. melléklete tartalmazza.

4. cikk

Ez a határozat elfogadásának napján lép hatályba.

Kelt Brüsszelben, -án/-én.

a Tanács részéről
az elnök